

POSTANOWIENIE

19 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Mariusz Łodko

na posiedzeniu niejawnym 19 grudnia 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa K.F.

przeciwko [...] spółki akcyjnej [...] w W.

o ustalenie,

na skutek skargi kasacyjnej [...] spółki akcyjnej [...] w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach

z 16 listopada 2022 r., I ACa 1097/21,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. oddala wniosek powódki o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

(M.M.)

UZASADNIENIE

Pozwany [...] spółka akcyjna w W. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 16 listopada 2022 r. Wniosek o jej przejęcie do rozpoznania uzasadnił wystąpieniem istotnych zagadnień prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), tj.: 1) czy w przypadku uznania abuzywności jedynie dającej się wyinterpretować „normy umowne”, w szczególności w znaczeniu tego pojęcia przyjętym w orzecznictwie TSUE oraz Sądu Najwyższego, należy usunąć całą treść postanowienia, czy jedynie wyinterpretowaną z postanowienia „normę”, z pozostawieniem pozostałej treści postanowienia w mocy, jeżeli taki zabieg pozwala z jednej strony usunąć przyczynę abuzywności i przywrócić równowagę

kontraktową, a z drugiej strony pozwala na utrzymanie umowy w pozostałej części w mocy, bez zmiany jej charakteru i bez nadmiernej ingerencji w nawiązany przez strony stosunek umowny – w szczególności czy dopuszczalnym jest „usunięcie” jedynie „normy umownej” umożliwiającej przedsiębiorcy stosowanie „marży kursowej” z pozostawieniem do rozliczenia stron obiektywnego miernika wartości, jeżeli taki wynika z treści umowy? ([...]); 2) czy abuzywność klauzuli różnicy kursowej skutkuje abuzywnością klauzuli ryzyka kursowego, a jeśli tak to czy klauzula ryzyka kursowego upada w całości czy w części oraz czy w przypadku abuzywności klauzuli ryzyka kursowego w całości lub w części, zastosowanie znajdują postanowienia umowy (regulaminu) dotyczące oprocentowania dla kredytów złotówkowych czy dla kredytów indeksowanych do waluty obcej – w szczególności czy w przypadku „usunięcia” z umowy indeksacji w całości (a więc również w zakresie postanowień o oprocentowaniu zmiennym kredytu stawką opartą na LIBOR 3m dla CHF), dopuszczalnym jest utrzymanie umowy „w pozostałym zakresie” jako kredytu złotowego (nieindeksowanego do waluty obcej) oprocentowanego stawką opartą na WIBOR dla PLN – jeżeli wiążący strony stosunek umowny przewiduje w swej treści, że kredyt złotowy nieindeksowany do waluty obcej oprocentowany jest stawką opartą na WIBOR dla PLN?

Skarżący wskazał również na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), tj.: art. 353¹ k.c. i art. 69 ust. 1 pr.bank. w zw. z art. 58 § 1, 2 i 3 k.c., w celu rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego, czy umowa kredytu indeksowanego/denominowanego kursem waluty obcej stanowiąca o stosowaniu tabeli kursowej banku na potrzeby rozliczeń kursowych koniecznych dla wykonania umowy, co do której stwierdzono brak w umowie jednoznacznych i weryfikowalnych kryteriów określania kursu waluty obcej w tabeli kursowej banku, jest nieważna bezwzględnie z uwagi na naruszenie natury stosunku umownego, czy też nie jest nieważna bezwzględnie z tej przyczyny?

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powódka wniosła o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie oraz o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. to zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Powołując się na tę przyczynę kasacyjną skarżący powinien przedstawić pogłębioną argumentację prawną w celu wykazania, że zagadnienie jest istotne, wywołuje poważne wątpliwości interpretacyjne, nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany i jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy (zob. m.in. postanowienia SN: z 23 sierpnia 2007 r., I UK 134/07, i z 9 lutego 2011 r., III SK 41/10).

Analiza skargi kasacyjnej prowadzi do wniosku, że powyższa przesłanka nie została spełniona. Skarżący w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołuje się na stanowisko wyrażone już przez Sąd Najwyższy w przedmiocie ujętym w pierwszym zagadnieniu prawnym (zob. wyrok SN z 1 czerwca 2022 r., II CSKP 364/22). Pomija natomiast, że klauzula *spreadowa* jest nierozzerwalnie powiązana z ryzykiem walutowym, i powinna być traktowana jako jeden mechanizm indeksacji, co uwzględnił Sąd *meriti* przyjmując, że postanowienia umowy kredytu zawierające klauzule indeksacyjne są niedozwolone, bowiem umowa pozostawiała bankowi swobodę w dowolnym kształtowaniu wysokości kursu waluty indeksacji ale też wbrew zasadzie równowagi kontraktowej, nakładała na powódkę nieograniczone ryzyko kursowe, bez uprzedniego, rzetelnego poinformowania jej przez bank w tym zakresie.

Sąd Najwyższy wypowiadał się już wielokrotnie na temat ścisłego powiązania klauzuli ryzyka walutowego i klauzuli *spreadu* walutowego. Klauzula ryzyka walutowego nie może funkcjonować bez klauzuli kursowej określającej przeliczenie zobowiązań stron celem ustalenia wysokości ich świadczenia. Z kolei klauzula *spreadowa* nie ma racji bytu w umowie, w której nie zastosowano mechanizmu przeliczeniowego i wynikającej z niego narażenia konsumenta na ryzyko kursowe. W konsekwencji klauzule te składające się na przyjęty w umowach kredytowych mechanizm przeliczeniowy są ze sobą ściśle powiązane, a ich rozszczępienie byłoby zabiegiem sztucznym (zob. wyroki SN: z 8 listopada 2022 r.,

II CSKP 1153/22; z 8 listopada 2023 r., II CSKP 2099/22; z 7 lutego 2024 r., II CSKP 1045/22; z 21 lutego 2024 r., II CSKP 225/23).

W judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się, że klauzula ryzyka walutowego zastrzeżona w umowie kredytu indeksowanego podlega kontroli pod kątem abuzywności, jeżeli jest nietransparentna, co należy oceniać z uwzględnieniem informacji udzielonych konsumentowi przed zawarciem umowy. Klauzula taka może być uznana za abuzywną, jeżeli nakłada na kredytobiorcę nieograniczone ryzyko walutowe, które nie zostało zrównoważone innymi postanowieniami umownymi. (zob. wyrok SN z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22, oraz postanowienie SN z 30 września 2022 r., I CSK 2071/22). Wypełnieniu obowiązku informacyjnego nie czyni natomiast zadość uzyskanie od klienta banku m.in. pisemnego oświadczenia, potwierdzającego jego świadomość ryzyka walutowego, akcentującego jedynie kwestie formalne, bez należytej troski o rzeczywiste zapewnienie konsumentowi pełnej wiedzy o ekonomicznych skutkach spadku wartości waluty i wynikających z tego konsekwencji ekonomicznych.

Skarżący nie wykazał, że zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tych poglądów, zatem brak jest interesu publicznego w przyjęciu skargi kasacyjnej do merytorycznego rozpoznania.

W uchwale całej Izby Cywilnej z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, Sąd Najwyższy przyjął, że w razie uznania, iż postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. Skutkiem niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego jest niezwiązanie stron umową także w pozostałym zakresie. Zgodnie z art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym uchwała składu całej izby, z chwilą jej podjęcia, uzyskuje moc zasady prawnej i wiąże inne składy Sądu Najwyższego.

Utrwalone zatem zostały dotychczasowe poglądy orzecznicze, że wyeliminowanie abuzywnych klauzul przeliczeniowych nie prowadzi do utrzymania w mocy umowy kredytu indeksowanego kursem CHF jako kredytu złotowego oprocentowanego według stawki LIBOR (zob. wyroki SN: z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22; z 13 kwietnia 2022 r., II CSKP 15/22; z 26 kwietnia 2022 r., II CSKP 550/22; z 30 maja 2023 r., II CSKP 1536/22). Niemożliwe jest także zastosowanie stawki referencyjnej WIBOR (zob. wyrok SN z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22 i postanowienia SN: z 27 kwietnia 2023 r., I CSK 2707/22; z 2 czerwca 2023 r., I CSK 4115/22, i z 18 sierpnia 2023 r., I CSK 4216/22). Czy też, że niedopuszczalne jest zastosowanie art. 358 § 2 k.c. w celu uzupełnienia umowy kredytowej po wyeliminowaniu klauzul abuzywnych (zob. m.in. wyroki SN: z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22 i 31 stycznia 2023 r., II CSKP 941/22; postanowienie Sądu Najwyższego z 26 lutego 2024 r., I CSK 6543/22). Nie jest również możliwe wypełnienie powstałych w umowie luk po usunięciu z niej abuzywnej klauzuli waloryzacyjnej przez odwołanie się do art. 56 k.c., art. 65 k.c., art. 354 k.c. czy przepisów prawa wekslowego (zob. wyroki SN: z 14 czerwca 2023 r., II CSKP 254/22; z 18 kwietnia 2023 r., II CSKP 1511/22, i z 4 czerwca 2024 r., II CSKP 1213/22).

Powołanie się na przyczynę kasacyjną z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. w zakresie ujętym w skardze kasacyjnej jest również bezprzedmiotowe.

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie znajdując również okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

Za złożenie odpowiedzi na skargę kasacyjną adwokatowi reprezentującemu stronę przysługuje wynagrodzenie jak za sporządzenie i wniesienie skargi kasacyjnej (zob. postanowienie SN z 27 października 1998 r., III CKN 805/98, OSNC 1999 r., nr 4, poz. 79). Strona przeciwna może natomiast wnieść do sądu drugiej instancji odpowiedź na skargę kasacyjną w terminie dwutygodniowym od doręczenia jej skargi (art. 398⁷ § 1 zd. pierwsze k.p.c.). Nie stanowi odpowiedzi na

skargę tak nazwane pismo procesowe, wniesione po upływie ustawowego terminu do dokonania tej czynności (zob. wyroki SN z: 16 maja 2002 r., IV CKN 1071/00, OSNC 2003 r., nr 9, poz. 120; z 14 lutego 2012 r., II PK 139/11; z 14 marca 2003 r., V CKN 1733/00, i z 7 maja 2003 r., IV CKN 113/01). Spóźniona odpowiedź na skargę nie podlega zwrotowi ani też odrzuceniu, ale pozostaje w aktach sprawy jako pismo procesowe, które nie wywołuje żadnych skutków związanych z jego wniesieniem, bowiem czynność procesowa podjęta przez stronę po upływie terminu jest bezskuteczna (art. 167 k.p.c.). W konsekwencji, wniesiona po upływie terminu odpowiedź na skargę kasacyjną nie wywołuje skutków w zakresie zawartego w nim wniosku o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym, obejmujących sporządzenie i wniesienie odpowiedzi na skargę kasacyjną (art. 167 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.).

Odpis skargi kasacyjnej doręczono powódce 5 kwietnia 2023 r. Termin na wniesienie odpowiedzi na skargę kasacyjną upłynął 19 kwietnia 2023 r. Powódka wniosła pismo zatytułowane odpowiedź na skargę kasacyjną 21 kwietnia 2023 r., a więc po terminie, zatem nie wywołało ono skutku w zakresie zawartego w nim wniosku o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

(M.K.)

[a.]